

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 156/2021 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Maija Kaukonen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Tatu Tornainen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimusprofessori Jarkko Hantula, Luonnonvarakeskus
- asiamies Mari Raininko, Kasvinsuojeluteollisuus ry
- varatoimitusjohtaja Simo Jaakkola, Koneyrittäjät ry
- metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasioiden päällikkö Matti Mäkelä, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Metsähallitus
- Suomen metsäkeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Arktiset Aromit ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- Sahateollisuus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia. Lakia ehdotetaan muutettavaksi säännösten osalta, jotka koskevat juurikäävän torjuntaa ja havupuutavaran poista-

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

mista hakkuupaikalta ja välivarastosta. Lisäksi säännöstä, jolla määritellään tahot, joita koskee toimijoiden omavalvontavelvoite, ehdotetaan tarkistettavaksi. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös, jolla määriteltäisiin ajankohta, jolloin puutavaran omistajuus vaihtuisi lain tiettyjen säännösten soveltamisen kannalta, ja lisättäväksi velvoite tehdä kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Lain voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista maksettavia korvauksia koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin. Lisäksi lakiin lisättäisiin määräajaksi säännös, joka koskee korvauksensaajia koskevia vaatimuksia ja jonka sisältö vastaisi vastaavaa voimassa olevaa määräajaksi annettua säännöstä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä metsätuholaista

Metsätuhojen torjunnasta annetun lain (metsätuholaki) tarkoituksena on metsien hyvän terveydentilan ylläpitäminen ja metsätuhojen torjuminen. Valiokunta toteaa, että keskeiset asiakokonaisuudet metsätuholaissa, joihin hallituksen esityksessä esitetään muutoksia, ovat kirjanpainajan ja juurikäävän torjunta, puutavaran omistajuuden vaihtumisen määrittely metsätuholain tiettyjen säännösten soveltamisessa sekä toimijoiden omavalvontavelvoitteen kohderyhmän laajentaminen. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2022 alusta. Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Metsien terveys on pysynyt Suomessa pääsääntöisesti hyvänä. Metsät ovat myös puustoisempia kuin koskaan aiemmin. Puuston vuotuinen kasvu on kohonnut 107 miljoonaan kuutiometriin. Metsien terveyteen vaikuttavat monet tekijät, kuten ilmasto- ja maaperäolosuhteet, puuston ikä ja laatu, metsien käsittely, metsätuhot sekä ilman epäpuhtaudet. Valiokunta toteaa, että metsien terveyden ylläpito ja laajojen metsätuhojen torjunta on tärkeää niin puuntuotannon kuin metsien tuottamien ekosysteemipalveluiden turvaamiseksi. Metsät sitovat maailmanlaajuisesti ilmakehän hiilidioksidia ja toimivat hiilinieluna ja -varastona ja voivat siten osaltaan auttaa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Ilmastonmuutos vaikuttaa myös metsiin, ja Suomessa kasvuympäristön muutos toisaalta lisää metsien kasvua, mutta myös metsätuhojen riskiä. Ilmaston lämmetessä etenkin kuivuudelle alttiiden kasvupaikkojen järeät kuusikot ovat vaaravyöhykkeessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsänhoidossa varaudutaan etenevän ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin. Ilmaston lämmetessä voi esimerkiksi syntyä tarve varautua lainsäädännöllä myös sellaisiin runsastuviin sienituhonaiheuttajiin tai hyönteisiin, joita nykyisessä lainsäädännössä ei vielä oteta huomioon.

Metsätuhoilla tarkoitetaan yleensä erilaisten tekijöiden aiheuttamia vahinkoja, jotka alentavat metsätalouden tuottoa. Elottomien tekijöiden aiheuttamia tuhoja ovat esimerkiksi metsäpalot, myrskytuhot, lumituhot ja ilmansaasteiden aiheuttamat tuhot. Elollisten tekijöiden aiheuttamia tuhoja ovat lähinnä hyönteisten, sienien ja erilaisten pieneliöiden aiheuttamat taudit sekä eläinten aiheuttamat tuhot. Valiokunta toteaa, että metsätuholaki vaikuttaa lähinnä elollisten tuhotekijöi-

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

den ennaltaehkäisyyn. Tuhojen välttämiseksi on tarpeen miettiä ja hyödyntää myös metsien kasvatuksen ja käytön erilaisia ja monipuolisia menettelyjä, jotta sekä elollisten metsätuhojen että myös myrskyistä, sadannasta ja etenkin lumesta sekä paloista aiheutuvat tuhot saadaan pidettyä kurissa. Tutkimusten mukaan tehokkaita keinoja tuhojen välttämiseksi ja vaikutusten vähentämiseksi ovat sekapuuston lisääminen ja harvennusten tekeminen ajallaan. Ekologisesti monimuotoiset metsät ovat elinvoimaisempia ja pystyvät sopeutumaan ilmastonmuutoksen tuomiin riskeihin paremmin. On tärkeää, että metsiä uudistettaessa ja käsiteltäessä käytetään kasvupaikalle oikeaa puulajia ja jätetään metsiin mahdollisimman paljon myös lehtipuuta. Valiokunta korostaa, että metsätuhojen torjunnassa aktiivinen metsänhoito on avainasemassa.

Juurikäävän torjunnasta

Juurikäävän leviämisen ehkäisemiseksi esitetään, että kantokäsittelyvelvoitetta laajennetaan metsätuholain 8 a §:ssä myös mäntyvaltaisille turvemaille eteläisessä Suomessa. Lisäksi pykälää esitetään täsmennettäväksi niin, että juurikäävän torjuntavelvoite koskee myös sähkölinjojen ja ratojen reunavyöhykkeiden hakkuita sekä muita vastaavia erityiskohteiden hakkuita, jotka voivat olla laaja-alaisiakin. Juurikäävän ennalta ehkäisevä torjunta on jo aiemmin ollut pakollista lainsäädännössä määritetyn riskialueen kivennäismaiden havumetsissä ja turvemaiden kuusikoissa. Tutkimuksen perusteella on voitu todeta juurikäävää esiintyvän myös turvemaiden männiköissä. Valiokunta toteaa, että männynjuurikäävän torjunnan eli kantokäsittelyn laajentaminen turvemaille vaikuttaa tuhojen ennaltaehkäisyyn näkökulmasta katsottuna perustellulta. Männynjuurikäävän metsänomistajille aiheuttamien tappioiden arvioidaan olevan vuodessa kaikkiaan 5—10 miljoonaa euroa. Valiokunta toteaa, että sen saaman selvityksen mukaan kantokäsittelykohteiden laajentamisen johdosta koneyrityksen ei tarvitse hankkia uutta käsittelylaitteistoa taikka opetella uutta palvelua, mutta kohteiden laajentaminen turvemaille lisää torjuntatoimiin käytetyn työajan määrää yrityksissä.

Metsätuholoissa velvoitetaan torjumaan juurikäävää käsittelemällä kasvatus- ja päätehakkuiden yhteydessä tuoreet kantopinnat juurikäävän torjuntaan soveltuvalla kasvinsuojeluaineella. Kasvinsuojeluaineiden sisältämien tehoaineiden riskit arvioidaan ja tehoaineet hyväksytään EU:ssa. Suomessa juurikäävän torjuntaan hyväksytyjä tehoaineita ovat urea ja harmaaorvakkasienen itiöt. Viranomaisten selvitysten mukaan urean käyttö on merkittävästi yleisempää kuin harmaaorvakkasienten itiöitä sisältävän valmisteiden. Tärkeimpinä syinä urean laajalle käytölle ovat hinta, aineen käyttömukavuus ja toimivuus Suomen talvisissa ulko-olosuhteissa. Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista koskevan EU-lainsäädännön mukaan komissio vahvistaa kasvinsuojeluaineiden hyväksynnän täytäntöönpanoasetuksilla määräajaksi. Valiokunta toteaa, että urean hyväksyntä kasvinsuojeluaineen tehoaineena on voimassa vuoden 2022 elokuun loppuun, ja urean uudelleenarviointi EU:n tasolla on edelleen kesken. Tällä hetkellä on epävarmuutta siitä, onko urean käyttö mahdollista juurikäävän torjunnassa tulevana vuosina. Mikäli urean torjuntakäyttöön saataisiin kielteinen päätös, johtaisi se kahden vuoden siirtymäaikaan, jonka aikana urean käyttö juurikäävän torjunnassa olisi vielä mahdollista. Sen jälkeen urea joko poistuisi markkinoilta tai sen käyttöä pystyttäisiin mahdollisesti jatkamaan poikkeusluvalla. Tiedon käytettävissä olevista valmisteista ja niiden mahdollisesta poistumisesta markkinoilta tulee olla riittävän ajoissa toimijoiden käytössä. Valiokunta korostaa, että mahdollisuus urean käyttöön on juurikäävän kustannustehokkaan ja toimivan torjunnan kannalta tärkeä, ja katsoo, että käytön tur-

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

vaamiseksi tulee vaikuttaa urean hyväksymismenettelyyn EU:n tasolla ja varautua tarvittaessa hakemaan myös poikkeuslupaa.

Valiokunta nostaa esiin, että kasvinsuojeluaineiden käytöllä metsissä on myös vaikutusta metsien hyödyntämiseen muiden luonnontuotteiden keruualueina. Luonnonmarjat, sienet, yrtit ja erikoisluonnontuotteet ovat puuntuotannon ohella olennainen osa metsien taloudellista arvoa. Luonnontuotteiden kaupalliseen potentiaaliin vaikuttaa kasvavasti niiden alkuperän ja ympäristöystävällisyyden todentaminen. Luomutuotteita ei voida kerätä alueilta, joita on käsitelty kemiallisilla torjunta-aineilla, vaan ne on rajattava pois luomukeruualueista kolmeksi vuodeksi käsittelyn ajankohdasta. Tältä osin suurin este laajojen alueiden hyödyntämisessä luomulaatuisten luonnontuotteiden keruussa on juurikäävän torjumiseksi tehtävä kantokäsittely urealla. Urea on myös rehevöittävä ravinne, mistä syystä ureaa käytettäessä on jätettävä vesistöön vähintään kymmenen metriä leveä suojakaista. Sen sijaan harmaaorvakkaa on mahdollista käyttää myös alueilla, joilta kerätään luomutuotteena markkinoitavaa raaka-ainetta, ja vesistöjen läheisyydessä. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää niin EU:n tasolla kuin kansallisesti mahdollisuuksia vaihtoehtoisten kasvinsuojeluaineiden käyttöön luomuluonnontuotteiden keruussa käytettäviltä alueilla. Juurikäävän torjunnassa tulee edistää sellaisten keinojen käyttöä, jotka mahdollistavat metsien hyödyntämisen myös luomuraaka-aineen keruussa.

Muista metsätuholain muutoksista

Metsätuholain 2 §:ään sisältyvää ammattimaisen toiminnanharjoittajan määrittelyä esitetään muutettavaksi niin, että se kattaa myös sellaiset ammattimaiset toimijat, jotka puutavaran omistajan tai hakkuuoikeuden haltijan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella toteuttavat puunkorjuun tai kuljetuksen, kuten esimerkiksi metsänhoitoyhdistykset. Valiokunta katsoo, että lainmuutos merkitsee parannusta toimijoiden tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. Ammattimaisen toiminnanharjoittajan velvoitteisiin kuuluvat lain 18 §:n mukainen omavalvontavelvollisuus ja 19 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus. Lain 18 §:ään esitetään lisättäväksi velvoite kirjallisesta omavalvontasuunnitelmasta. Valiokunta korostaa, että omavalvontasuunnitelman sisältövaatimusten tulee olla kohtuullisia, eikä niillä tule luoda tarpeetonta rasitetta toiminnanharjoittajille. Arvioitaessa omavalvontasuunnitelman sisältövaatimusten noudattamista tulee ottaa huomioon erot toiminnanharjoittajien organisaatioiden koossa, sillä esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksiä on yhden toimihenkilön varassa toimivista pieniyhdistyksistä kymmenien miljoonien liikevaihdon omaaviin toimijoihin.

Metsätuholain 3 §:ää esitetään muutettavaksi niin, että poiskuljetettavien yksittäisten mäntypinojen kokorajaa nostetaan 20 kuutiometristä 50 kuutiometriin. Tuore mäntypuutavara toimii ytimenävertäjien kasvualustana. Selvityksen mukaan alle 50 kuutiometrin pinojen läheisyydessä kasvatappiot jäävät kuitenkin vähäisiksi ja rajoittuvat pääsääntöisesti alle 40—60 metrin päähän pinoista. Muutoksella on positiivisia vaikutuksia etenkin energiapuun hankintaketjuun. Valiokunta korostaa, että monimuotoisuuden turvaamisen kannalta on tärkeää ottaa huomioon, että lahoppuu on osa luontaista metsäekosysteemiä ja monille metsälajeille elinympäristö. Metsätuholain mukainen poistovelvoite koskee vain havupuita, eikä lehtipuun jättämistä metsään ole rajoitettu. Lisäksi lain puitteissa on mahdollista vuosittain jättää metsään määrä, joka alittaa kuusen ja männyn poistovelvoitteen edellyttämät määrät. Valiokunta toteaa, että laki mahdollistaa näin ol-

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

len metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän kuolleen ja eriateisen lahoavan puun li-sääntymisen metsässä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 156/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.12.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Ari Koponen ps
varajäsen Juha Pylväs kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina